

NUMINE MAXIMO FAVENTE,
DISPUTATIO PHYSICA,
DE

SPECIEBUS MUNDI,

Quam

Ex suffragio Amplissimi Senatus
Philosophici, in Regia ad Auram
Academia,

SUB PRÆSIDIO

Viri Max. Reverend. atq; Amplissimi

Dn. GABRIELIS
JUSLENII,

Log. & Met. Prof. Reg. & Ord.

PRO GRADU MAGISTERII:

Publico eruditorum examini modeste

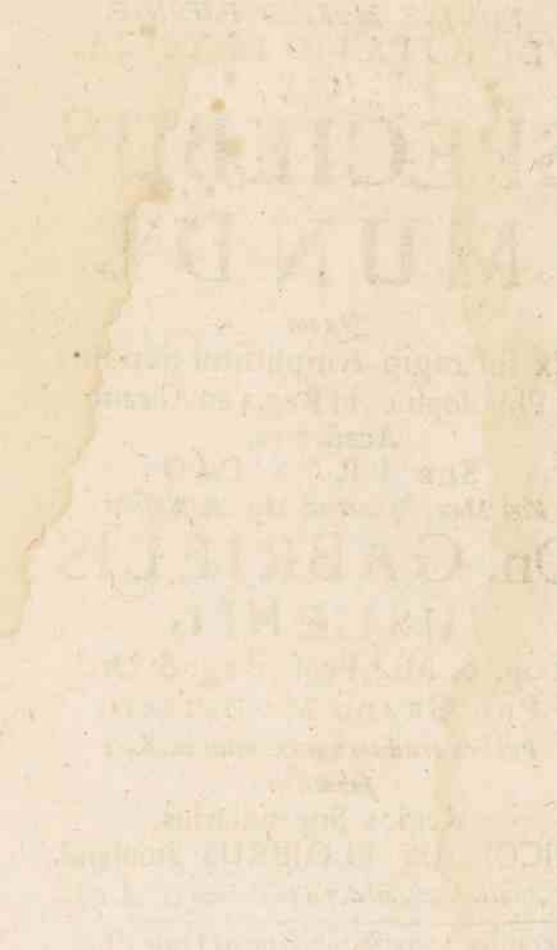
submittit

Regius Stipendiarius

NICOLAUS FLOJERUS Smoland.

In Audit. Max. ad d. 7. Feb B. cum D. A. 1712.

Excudit AND: Biorckman/ Univ. Typ.





JEHOVA INCEPTIS MEIS ADSPIRA.



Undus Græcis κόσμος
 abornatu, elegancia &
 pulcritudine sic dictus,
 universum rerum crea-
 tarum ordinem com-
 prehendit, unde etiam τὸ πᾶν, τὸ ὅλον
 vocatur, liber magnus & visibilis est,
 in quo divina sapientia, potentia
 & bonitas repræsentatur; respectu
 igitur habito ad partes quibus constat,
 formam & pulcritudinem mundo
 tribuimus, quæ consistit in partium
 delectabili varietate, ordinataq; dispo-
 sitione, absoluta plenitudine & indis-
 solubili connexionem & constantia, quæ
 vel ex eo elucet, quod cuncta ejus lo-
 ca corporibus sint oppleta. Est igitur
 coagmentatio omnium rerum & spe-
 cierum à Deo creatarum, nam quid-

quid nobilitatis, quidquid oblectamenti, quidquid utilitatis, in natura existit, e speciebus, veluti amœnissimo oritur fonte. Cum jam Divina sic disponente gratia tenore Regiarum constitutionum Academicarum, Amplissimæque facultatis Philosophicæ consensu, studiorum ratio mihi imperaverit, ut præmissis examinibus, specimen aliquod meorum in literis profectuum, candidæ bonorum Censuræ submitterem: de speciebus mundi in genere mihi parvam conscribere dissertationem animus est, si vero in ea aliqua minus cocta & polita irreperint, ea omnia & lectoris Benevoli Candor, & nostri temporis mitior auras, ætasque provectior B cum D: aliquando emendabunt; brevitate autem uti cum fata jubeant duriora, statim ipsam materiæ tractationem, utinam feliciter aggredior, idque omni omis-
sa verborum pompa, contentus, utpo,
te verbis quam simplicissimis animi
lens-

lenſa exprimere, & eorū ſatisfacere voluntati, qui bene mihi cupientes auctores exiſtere benigni, ut ad eum gradum me accingerem, cujus gratia, mihi neceſſum fuerit præſentem movere diſcurſum. Si ergo hic reperies vitioſi quid, mihi redde, ſi quid proficui, te rogo, redde Deo.

§ I.

Ne illotis ut ajunt manibus, in iſtam rei tractationem irruamus, neve temeritatis, aut neglectæ viæ tritæ arguamur, iſtam thematis propoſiti rationem nominis paucis tetigiſſe juvabit. Nam in rem quidem inquirendum, nec nominis poſthabenda ratio, quod primum dicente Philoſopho, eſt bene intelligendi principium, cui conſonat illud ſcaligeri: oportet prius vocis ipſius uſum cognoſcere, à quo non raro in rerum provehimur perceptionem. Debet autem vox ſpeciei natales ſuos, quod neminem, cui cum literis arctior conſuetudo fuit, latere po-

test, verbo specio quod hodie quidem in desuetudinē abiit, in suis tamen obvium est compositis, inde derivato nomine, quod objecta quasi coram inspicienda sistat, & quidquid in oculos sese ingerit & aspectui pater; hoc vocabulum etiam *παλῦσημον*, sumitur vel pro pulcritudine formæque elegantia, vel pro forma externa corporis, sic Luc. 9. v. 29. de Christo legitur, quod factum sit *τὸ εἶδος τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἕτερον*, vel etiam pro idea platonica: vel pro specie prædicabili in logicis, in physicis denique significat *εἶχονα* alicujus rei quæ vel sensu percipitur vel mente, & appellatur *εἶδος νοητὸν*. Respectum etiam habet ad omnia corpora naturalia in toto hoc universo A Deo Ter Opt. Max: creata; inveniuntur & plura hujus vocis significata, quibus omnibus prætermisissis, reliquisque recensitis interea sepositis, ultimum & geninum heic loci acceptamus. Vocatur alias effigies, imago & conceptus

ptus

ptus formalis, & quæ sunt alia vocis synonyma, quorum quædam sunt latiora, quædam strictiora, alterum vocabulum Dissertationi huic nostræ tituli loco præfixum, utpote in se planum consulto mittimus.

§ II.

Species mundi sunt corpora naturalia, à Deo in prima creatione formata, ut mundum integrarent & creatorem celebrarent. Corroborationem hujus definitionis nobis Philosophi suppeditant, qui in scientia rerum generali tradenda, omnium primo docent ens, quod ab ipsis deinde divisum est in substantiam & accidens, substantiam vicissim in materialem & immaterialem; corpus vero in simplex & mixtum, hoc in inanimatum & animatum, quod deinde in vegetabile & sensitivum quod animal vocant, & rationale est & irrationale. Ude clarum est, corpus naturale loco generis, in hac definitione stare posse. Differentia spe-

specifica sumitur ab earum officio, quod ad integrationem mundi præcipue spectat, & à causa efficiente, nec non a fine.

§ III.

Proposita jam definitione ipsas causas examinabimus. ποιητὴν καὶ πατέρα, inquit Plato, τῷδε ἴσ' παντὸς εὐρέϊν τε ἔργον, καὶ εὐρόνια εἰς πάντας ἀδύνατον λέγειν. Sed de neutro Platoni assensum concedimus, nam & facile esse putamus parentem corporum creatorum invenire, & æquissimum in vulgus indicare; res ideo creatas primam suam originem Deo debere certissimum est. Videatur Gen: cap: 1. conferatur Joh: 1. Ps: 33. verbo Jehovah facti sunt cæli, & spiritu oris ejus omnis exercitus eorum &c. hanc sac: scripturæ veritatem revelatam quoque percipit ratio, omne ens est independens vel dependens, res creatæ igitur cum entia sint ad alterutrum horum referendæ erint, entia in dependentia non sunt, quia

quia multis modis compositæ sunt, at
 omne compositum pendet cum â prin-
 cipiis internis componentibus, tum â
 causa externa constituyente: principia
 interna componentia, exempli gratia
 materia & forma, actus & potentia â se
 ipso esse nequeunt, quia nec materia si-
 ne forma, aut forma sine materiâ, nec
 actus incompletus sine potentia, nec
 potentia sine actu, unquam est, vel
 per naturam esse potest, quod vero
 per naturam non potest esse, nisi cum
 alio compositum & ab alterius nexu
 dependens, qui quælo esse â se ipso
 possit; demonstratur hoc ex reso-
 lutione, quidquid enim compositum,
 id & resolubile est per id â quo com-
 positum est; quidquid vero corrupti-
 bile est, dependens est: concludimus
 ergo res creatas esse entia dependen-
 tia, ab independente id est Deo, solus
 enim Deus ut & simplicissimus, & ma-
 xime unus, sic unus etiam indepen-
 dens est, & prima multitudinis uni-
 tas

ras, necessario igitur sequitur eundem omnium esse effectorem.

§ IV.

Facta jam mentione de causa efficiente omnium specierum, materia earum investiganda est, de qua acriter disputatur in scholis Theologorum & Philosophorum, nam si historiam creationis consulamus, de singularum materia eodem modo non loquitur, in nonnullorum corporum enim creatione, nullius prorsus materiæ mentionem facit, in aliorum vero productione materiam haud obscure nominat, ut de homine palam est. Nos vero cum sanioribus Theologis & Philosophis statuimus simplicium corporum, cæli nempe & elementorum materiam, ex qua primitus creata fuerint nullam fuisse; constituta vero jam habent materiam simplicem. Referri huic solent sequentia scripturæ loca, Rom: 4 v.17. De iis di-

dicitur, vocare τὰ μὴ ὄντα ὡς ὄντα Heb. 11. v. 3 πίσει νοῦμεν καληρίσθαι τὸς αἰῶνας ῥήματα θεῶ, εἰς τὸ μὴ ἐκ φαινομένων τὰ βλεπόμενα γεγονέναι; vel: ut fierent, quæ videntur, ex iis quæ non apparent: hoc est ex nihilo. Elementa vero sunt corporum ê simplicibus compositorum materia. Expressa Mosis verba Gen. 2 ver. 19. de productione bestiarum agri ê terra; volucrum & plantarum, Gen. 1. ver. 11. evincunt hæc; de piscibus & aliis natantibus idem ostendit ver. 20. si Deus corpus hominis, animantium omnium præstantissimi, ex materia elementari produxit, cur non & aliarum animantium, ex eadem videtur produxisse: cum enim individua omnium animantium per corruptionem in elementarem redigantur materiam, ex eadem producta asserimus: adeo ut non de homine tantum loquatur, sed & ad alia accommodari animantia queat, illud: pulvis es, & in pulverem reverteris. Quod

verum esse de compositionis & constitutionis materia putatur. huic nostræ sententiæ ratio favere videtur, quæ etiam aliquam agnoscit creationem.

§ V.

Tradita materia, specierum formæ contemplandæ veniunt. quarum per plurimæ nobis sunt occultæ, ideoque eas fere mittimus: nam non præsentis instituti est, de ipsis multum tradere, hoc enim valde foret operosum. Omissis igitur variorum de ipsis opinionibus, sententiam Doctoris Jacobi Martinii fovemus, dicentis, tota & integra formæ natura in tribus consistit: Ut informet materiam: compositum constituat: illudque ab omnibus aliis speciebus distingvat, tandemque ut sit causa actionum in composito. Tuto vero hoc nobis est approbandum, ipsas formas, ut & materiam in prima mundi origine, cum rebus ipsis creatas esse, ut ex iis res omnes naturales constarent. rerum enim creatarum
var.

varietas, originem trahit à varietate formarum substantialium: sunt enim formæ alterum rerum naturalium principium, per quod hoc sunt, quod sunt, & hoc agunt, quod agere iussæ sunt. per formas non solum res naturales, pro sua natura, ut ipsis à creatore præceptum est, agunt, sed & per easdem reguntur, conservantur, & propagantur: iussit enim Deus ut res naturales, quæcûq; secundum suam speciem, non solum per formas existerent, sed etiam per eas sese propagarent. hætenus de formis.

§ VI.

Finis rerum existentium, quisnam est? eum esse Dei gloriam, ex contemplatione specierum agnoscendam & prædicandam, veluti ultimum & summum, statuimus. Subordinatum vero, hominis usum esse, cui omnes res inserviunt, putamus. Pulcre de hac re Trismegistus in libro *περὶ εὐσεβείας καὶ φιλοσοφίας* docet; *πρῶτον ὁ Θεός.*

δεύτερον ὁ κόσμος. Τρίτον ὁ ἄνθρωπος. ὁ κόσ-
 μος διὰ τὸν Θεόν. Conditas esse res cre-
 atas propter hominem, hilce proba-
 tur rationibus : 1. ex summo hominis
 fine: homo enim primario est propter
 Dei gloriam agnoscendam & prædi-
 candam, ergo reliquæ omnes species
 propter hominem. Antecedens ex-
 tra dubium est: cum enim inter mun-
 dana corpora, solus homo rationis fit
 particeps, solus etiam primariò Dei
 gloriam agnoscere & prædicare pot-
 est: alia, rationis expertia non nisi
 materiam divinæ gloriæ prædicandæ
 subministrant. Ratio consequentiæ
 est, quia uti modo indigitabimus, u-
 niversi hujus membra omnia reliqua,
 sunt quasi gradus, quibus ad Dei a-
 gnitionem & prædicationem ascendit
 homo. Ut igitur scalarum gradus
 propter eum sunt, qui per eos in al-
 tum nititur; sic & universi mundi,
 tanquam ingentis scalæ, gradus, hoc
 est, partes integrales, sunt propter
 homi-

hominem; qui hisce adminiculis ad Creatorem ascendit: unde pater quam egregie finis hic sub ordinatus ad summum dirigatur. 2. Ex rerum creatarū serie: postremus enim omnium creaturarum homo fuit, quæ in amplissimum hoc mundi theatrum, numeris suis absolutum, tanquam omnium rerum legitimum possessorem, Deus introduxit, adeoque in gratiam ejus, omnes mundi species productas, haud obscure significavit.

§ VII.

Species vero κατὰ τὸ δυνατὸν, quatenus ex causis suis oriuntur, consideravimus: restant jam præcipuæ earum affectiones videndæ, & controversiæ, quæ de iis agitantur, discutiendæ, primum ergo perfectio earum consideranda est. Perfectionem hanc vidimus, primum in ipsis rerum generibus: constat enim mundus, substantiis & accidentibus; & habet substantias corporeas, & corporis expertes, cor.

corruptibiles & incorruptibiles, simplices & mistas, animatas & inanimatas, ratione præditas & ratione carentes; in specie quidem alias in terra gressiles & reptiles, alias in æere volatiles, alias in aquis natatiles; unde eleganter Ovidius :

Neu regio foret ulla suis animalibus orba.

Cesserunt nitidis habitandæ piscibus undæ:

Terra feras cepit; volucres agitabilis æer.

sub singulis vero hisce generibus tanta est rursus, Specierum varietas & fœcunditas, ut nullus fere enarrare queat; accidentia substantiis corporeis competentia, si consideremus, magna in eis deprehenditur varietas; nam corporum alia videas gravia, alia levia, alia frigida, alia sicca, alia colorata, alia odora, alia humida, alia sapida, alia coloris saporis odoris expertia. Affectiones vero speciales

ciales nobis considerantibus, varia & mira in perfectionis gradibus occurrit varietas. siquidem una speciei natura omnes perfectionis gradus non capit: per plurimas eas Creator distribuit, & ita naturæ perfectio ad summos gradus ab infimis ascendit. Infimum inter corpora naturalia gradum sibi vindicant elementa, metalla elementis præstantiora sunt, metallis plantæ, plantis animantia, animantibus brutis animantia rationalia. Sic eadem graduum varietas in generum horum speciebus observatur. Exempli gratia, in plantis & arboribus, sunt aliæ ex iis sylvestres, aliæ aquatiles, aliæ sublimes, aliæ humiles, aliæ florigeræ, aliæ sine floribus, aliæ fertiles, aliæ steriles, &c. eadem ratio erit de metallis, lapidibus & aliis &c. Nec dissimilis sibi natura in animantibus est, quorum alia sunt abjectissima, in quibus tamen est quod vel maxime mireris, ut insecta: alia vero per.

perfectiora, vivaciora, formosiora, robustiora, &c. hanc generum specierum, affectionum & graduum virtutem contemplatus trismegistus, quandam quasi harmoniam inter res creatas dixit existere. Ideo vidimus res creatas ad summam ascendere perfectionem; comprobatur etiam Scaligeri sententia dicentis, nulla species e-gens est earum partium, quæ sunt alterius speciei; omne enim quod est, sibi est, & bonum, totum & perfectum. Volvat jam quis naturam & revolvat, nihil unquam imperfectum inveniet. Quod ergo in una datur specie, & in alia non occurrit, id imperfectionem non arguit.

§ VIII.

Originem specierum aptius ad creationem, quam ad generationem referendam putamus, ut in superioribus demonstratum est: in prima enim mundi constitutione ortæ, perfecto jam & completo illo opere, Creator die septimo quievit.

§ IX.

De generatione qui quærit, ei statim spiritus Dei respondet dicendo; crescite & multiplicamini: cujus benedictionis vi non evanescit species, quæ in vivis individuis conservatur per generationem; cervus cervum, anser anserem betula betulam, homo hominem procreat; creatura enim semper sui similem in natura producit.

§ X.

Sic cum omnia animantia extra aquas degensia, per universale diluvium deleurus esset Deus, in arcam Noachi ingredi jussit, singularum specierum individua, quæ naturali procreatione, species universas & singulas post diluvium conservarunt. Si deesset aliqua, daretur in formis vacuum quod longe majus esset vitium, quam vacuum in quantitate sine corpore. Omnia animantia quoque, naturali imperu teruntur, ad speciem propagandam; sollicita enim est natura, de conservatione sui.

§ XI.

Nulla de novo oritur species: possunt tamen, in contrariam adduci sententiam multæ rationes; stellæ observantur inusitatæ, à Mathematicis peritioribus, ut cometæ, stella Magorum: Hominum curiositas modos invenit, novas producendi arbores, in fitio enim arborum, quasi congressus est, ubi trunco pruni surculum pomi, aut aliarum arborum, inserunt. Nos vero novas stellas cometas & alias in fitiones, ad partes mundum integrantes, non annumerandas esse arbitramur mundus enim, his non existentibus, completus fuit.

§ XII.

Numerus specierum, omnibus videtur esse innumerus, non in se, sed ratione ad nos. Joh: Iper: synop: Phy: in Cælo quot quæso moventur stellæ? in æere quot volitant aves? in aquis quot natant pisces? in terris quot ambulant & repunt animantes? in
mon.

montibus & Vallibus, quot virent, flo-
rentque herbæ & arbores, nosse nu-
merum, homini datum non est. Et
operum, Domini paucissima novimus,
plurima, eaque majora ad huc sunt ab-
scondita.

§ VIII.

Possent quidem multa adhuc, de
prolixa hac materia in medium pro-
ferri, cum vero temporis ratio, &
rerum mearum conditio imperave-
rint, maxima qua fieri potuit festina-
tione, in chartam conjicere, ea, quæ
super hac Materia jam prolata sunt;
his contentus, tuam præprimis, eru-
dite, ac benevole Lector, sollicite im-
ploro æquanimitatem, ut quæ in his
minus adcurate apposita, & quæ ad-
huc essent adponenda, mihi quidem
imputes; ita tamen, ut temporis, quo
hoc meum opusculum prodit, ar-
ctissimi, benigne recorderis.

Deo optimo Maximo sit laus, honor, &
gloria, in secula nunquam terminanda.

Viro Juveni,
Literis moribusque conspicuo,
CANDIDATO PHILOSOPHIÆ
Clarissimo Sympat. & amico integerrimo,
Dn. NICOLAO FLOJERO,

de
SPECIEBUS MUNDI
egregiè disserentis

E*N. Species Mundi, quas vix exhauris
opella,*

*Continet in sese hoc nescio cuius opus.
Hoc opus est Flojere tuum, quem fama per
auras*

*Evehet, & nomen mox tibi grande dabit,
Cui meritis condigna Tuis, condigna labori
Dona parat Nympha, non moritura, Dea,
Quæq; tuis pridem debentur premia curis,
Hoc pretium tantæ sedulitatis habes.*

Festinabundus ast gratulabun-
dus complodit & accinit

JONAS BRUZELIUS.

Viro Juveni,
Literis & moribus conspicuo,
PHILOSOPHIÆ CANDIDATO
Meritissimo, amico Dilectissimo,
Dn. NICOLAÛ FLOJERO,
De SPECIEBUS MUNDI,
egregie disputanti,

ÆMula nature, miracula barbara
Memphis
pyramidum sileant, Rhodus atque superba
Colossus;
Infima nam species longe est formosior illis,
Mira magis, summi quã finxit dextra creatis;
Singula fulgescunt spatiosa semina molis.
Docta Minerva parat lustrare solumque
polumque,
Et simul atq; semel species complectitur omnes.
Sympatriota, mihi Tu prius junctus ab annis,
Ingenium par esse tuum sublimibus ausis
Declaras solide: doctas adamare Camenas
Namq; soles: igitur referunt Tibi premia,
laudes

In mutuæ amicitiaë tesseram
hæc festinanti calamo adjecit.

LAURENT: SIGF. ODELIN.

